

Coperta: Silvia Colfescu

Redactor: Miruna Lepuș

Tehnoredactor: Cristina Cantacuzino

Copyright © Fabian Anton, 2018

ISBN 978-973-645-870-5

MAICA BENEDICTA

(Acad. Zoe Dumitrescu-Bușulenga)

CHIPURI DE LUMINĂ LA MĂNĂSTIREA VĂRATEC

Con vorbiri cu Fabian Anton

În luna Iunie, în anul 1975, de săptămâna a doua după sărbătoarea Nașterii Domnului, la mănăstirea Văratec, unde călugări și monahii sărbătoresc sărbătoarea Nașterii Domnului, s-a desfășurat o întâlnire deosebită, care a adus la naștere o cunoaștere profundă și frumoasă, înțeleaptă și dulce, printre creștini ortodocși.

Mi-am spus eu de acum, că de la 1975, de când am sărbătorit împreună cu cei de la mănăstire să ne stabilim astăzi, că va veni odată timpul să le povestesc și o carte despre viața personală aici înțeleasă și o carte despre mărturii ale Mărturisitorilor dinainte de 1945, precum și o carte despre viața și activitatea lui Mihail Gheorghiu-Dej, care a avut loc în luna iunie, în anul 1975, în cadrul unei întâlniri deosebite de călugări și monahi din mănăstirea Văratec.

În primăvara anului 1975, bănești, preoți și diaconi, de la căteva parohii din județul Buzău, au venit la mănăstire.

În primăvara anului 1975, am să spun că da. Suntem mulți, foarte mulți, dar nu suntem gândiți să trăim ca pe măcar o măsură să suntem să ne aducem la naștere, într-un volum, de la 1945 până în prezent, o carte în trei volume, care să fie o carte, care să fie o carte veche, care să fiștă o carte veche, care să fie o carte veche, care să fie o carte veche.

EDITURA VREMEA

BUCUREȘTI

2018

urmele tâlharului vieții ei. Ajunsă la pârâu, prăpastia era mare, voia să treacă numaidecât dincolo și-n neștiere cum era, se prăbuși din înălțimea stâncilor, drept în pârâu.

Peste câțiva timp luna dispără în nori și o furtună se stârni, cum sunt cele de la munte, parcă ar fi fost prăpădenia pământului care dezrădăcinează arborii și rostogolesc din locul lor stâncile și le mută unde putere de om nu e în stare.

A doua zi se lătise veste la mănăstire că printre stâncile de lângă poiană s-a găsit trupul neînsuflețit și zdrelit al unei surori. Sora Megaluza abia era de recunoscut.

Și aşa s-a isprăvit cu dragostea bietei fete și de atunci poiana astă frumoasă, din spatele mănăstirii Văratec, poartă numele de „Poiana Tigăncii” în amintirea sorei Megaluza.

CUPRINS

Vasile Alecsandri	5
Wilhelm von Kotzebue	13
Dimitrie Bolintineanu	19
Pelerinajele Familiei Regale la Văratec	26
Rudolf Bergner	42
Eugène Pittard	45
Petru Comarnescu	53
Prea Sfințitul Partenie Ciopron	67
Gala Galaction	73
Anton Holban	88
Arhidiaconul Filotei Moroșanu	99
Mihail Sadoveanu	105
George Topîrceanu	112
Garabet Ibrăileanu	116
Pictorii	136
Un mormânt uitat	149
Avva Dionisie	154
Arhimandrit Iustin Dalea	162
Vasile Lovinescu (Lala)	166
Teodoreni	174
Dinu Pillat	182
Steinhardt, Noica, Paleologu	198
Despre eroi și morminte	203
Ioan Alexandru	214
Caragiale, Creangă, Eminescu	224
Anexa	
Legenda Megaluzei	231

FIULUI MEU, VLADIMIR

Copyright © Editura Ardeal, 2018

CHIJUR DE LUMINA
LA MĂNĂSTIREA VĂRĂTEC
Convenție cu Iosif Vărușan
ISBN 978-973-645-870-5

EDITURA ARDEAL
BUCURESTI

2018

VASILE ALECSANDRI

– Doamnă Bușulenga, pentru început v-aș ruga să povestim celor ce ne vor citi cum a luat ființă acest volum. Ieri¹ am colindat împreună, timp de aproape o oră, cimitirul Văratecului...

– Într-adevăr. Am considerat că este timpul să facem asta.

– De ce? Pentru ce motiv ne spuneați aseară că „fiecare pelerin ar trebui să treacă, măcar o dată, prin cimitirul Văratecului”?

– Absolut. Fiindcă cimitirul Văratecului este realmente fabulos, cine vine pentru prima dată aici se poate lămuri ce a însemnat această mănăstire doar având câteva clipe de reculegere la mormintele maicilor, ale duhovnicilor și ale personalităților ce și-au găsit odihna veșnică aici. Fiindcă vorbim despre o necropolă extrem de importantă, o necropolă a maicilor, ierarhilor și marilor duhovnici de altădată.

– De aici a și pornit proiectul nostru...

– Da. Mi-am spus nu de acum, ci de prin 1975, de când m-am decis să ne stabilim aici, că va veni odată timpul să las în urma mea și o carte despre marile personalități ale Văratecului, despre duhovnicii, maicile, doctorii, pictorii, poetii oamenii de seamă ai României ce și-au oprit o clipă pasul la această mănăstire...

– Aveți, bănuiesc, pregătite deja câteva nume despre care ati dori să vorbim...

– Sigur că da. Sunt mulți, foarte mulți, dar m-am gândit să încercăm ca pe măcar o mică parte din ei să-i aducem între paginile unui volum. De vom reuși, vorba lui Ibrăileanu, vom lăsa drept moștenire celor ce vor veni o carte „ca o mătase veche, care a fost rochia unei fete de pe vremea valsului”...

– Frumos spus. Cu cine v-ați gândit să începem aceste con vorbiri?

¹ Con vorbirile din acest volum au fost realizate între anii 1999 și 2004, primul interviu fiind realizat la 4 aprilie 1999.

– Aș propune, pe cât vom putea, să parcurgem cronologic istoria aceasta a pelerinilor de seamă ai Văratecului. Și să începem, zic, cu „acel rege-al poeziei, vecinic Tânăr și fericie”... Știi la cine mă refer?

– Să-l lăsăm pe Eminescu să ne spună:

„-S-acel rege-al poeziei, vecinic Tânăr și fericie,
Ce din frunze îți doinește, ce cu fluierul îți zice,
Ce cu basmul povestește – veselul Alecsandri,
Ce-nșirând mărgăritare pe a stelei blondă rază,
Acum secului străbate, o minune luminoasă
Acum râde printre lacrimi când o cântă pe Dridri.”

– Să începem deci cu Alecsandri...

– Nu știam că Alecsandri a ajuns la Văratec.

– Crede-mă că nu au habar de asta majoritatea maicilor de aici, aşa că de ce am fi datori noi să știm mai multe... Însă, într-adevăr, „regele poeziei”, „veselul” Alecsandri a poposit și el la Văratec. Și nu oricum, ci într-o companie dintre cele mai alese.

– Povestiti-ne, vă rog, ce știți despre acest pelerinaj...

– În urmă cu vreo 40 de ani, era, cred, prin 1960, bunul meu prieten, istoricul literar Augustin Z.N. Pop², pe atunci cercetător principal la Biblioteca Academiei Române, mi-a șoptit că în arhiva Alecsandri există o referire la pelerinajul poetului făcut cândva la Văratec. Știa că mă interesează acest subiect, deși pe vremea aceea nu veneam foarte des aici.

– Așadar, de la Z.N. Pop ați aflat de existența unor mărturii despre pelerinajul lui Alecsandri. Erau consemnate într-un volum?

– Nu. Era un manuscris. Pe atunci doar un simplu manuscris. Abia apoi a fost publicat și în volume. Dar Z.N. Pop mi-a spus despre existența acestui manuscris redactat într-o impecabilă limbă franceză și păstrat în secția de manuscrise a Bibliotecii Academiei. Și atunci am decis că trebuie să-l cercetez.

² Augustin Z.N. Pop (1910-1988), istoric literar.

– În manuscrisul ăsta se spune și când anume a ajuns Alecsandri la mănăstirea Văratec?

– A ajuns prin mai 1846, pe când marele poet nici nu împlinise 25 de ani.

– Spune și cu ce ocazie?

– Se bănuiește că a pornit în acest pelerinaj pentru a lăsa impresia tuturor, și mai ales tatălui său, că nu-i păsa deloc de apropiata călătorie a Elenei Negri³. Deși, după cum o dovezesc câteva note din carnetul manuscrisului francez, făcute pe ultima filă, unde există două variante de itinerarii, ambele anulate, cel de-al doilea coincizând cu itinerariul parcurs de Elena Negri înainte de a se întâlni cu Alecsandri, la Triest, marele poet nu-i rămăsese deloc indiferent.

– Spuneați că a sosit la Văratec „într-o companie din cele mai alese”. Dați-ne mai multe detalii vă rugăm.

– Ne dă chiar el aceste informații. După notarea itinerariilor despre care v-am vorbit, chiar pe fila următoare, Alecsandri începe relatarea pelerinajului făcut la mănăstirile nemțene. Pornește, aşadar, la mănăstirea Neamț, la Văratec și la Agapia însoțit de frații Rosetti, Jora, Vârnava, de fratele său Iancu⁴, Alecu Russo, un anume Tornburg și Costache Negri.

– Să lămurim puțin pe cei ce vor citi acest volum. Frații Rosetti erau, de fapt, din familia Răducanu-Rosetti, mai exact frații Răducanu, Lascăr și Mitică Rosetti.

– Exact.

– Toți erau fii ai hatmanului Răducanu Rosetti⁵, cel înmormântat la biserică Sfântul Spiridon. Genealogiile ne spun că

³ În 1845, cu ocazia seratelor literare de la Mânjina, Alecsandri o cunoaște pe Elena, sora prietenului său Costache Negri, de care se îndrăgostește și căreia, după moartea ei timpurie din 1847, îi dedică întreg ciclul de poezii „Lăcrămioare”.

⁴ Fratele lui V. Alecsandri, viitorul colonel Iancu Alecsandri, căsătorit mai târziu în Franța și stabilit la Paris.

⁵ Răducanu Rosetti (1762-1838), hatman.

erau 12 frați, iar cei patru băieți, Răducanu Rosetti⁶, Alecu⁷, Lascăr⁸ și Dumitru⁹, zis Mitică, s-au numărat printre figurile cele mai importante ale societății moldovene ale acelor timpuri, jucând un rol de seamă în evenimentele din 1848 și în pregătirea Unirii.

Marele logofăt Răducanu Rosetti, pomenit în acest pelerinaj, nu este nimeni altcineva decât tatăl celebrului memorialist Radu Rosetti¹⁰. Lascăr se afirmase în epocă drept un strălucit om politic, fiind ministru de Finanțe și cunoscut drept „unul din rarii români germanofili”. Iar fratele lui, Mitică, ce nu era deloc o mare figură publică, are un scurt portret întocmit de nepotul său din care aflăm că era „un vânător pătimăș și un trăgător minunat”.

Jora provenea și el dintr-o renumită și străveche familie moldovenească ce a dat țării o serie de comandanți de oști, de dregători și căturari, dintre care antecesorii săi cei mai apropiatați, tatăl și bunicul, luaseră parte, alături de mariile personalități ale secolului trecut, la principalele evenimente istorice ale timpului.

Vârnavii sunt boieri din Moldova de Sus, de prin secolul XVI. Numele de aici a fost, deseori, identificat ba cu jumătistul Gheorghe Vârnav-Liteanu¹¹, ba cu omul politic Iorgu Vârnav-Liteanu¹², ministru plenipotențiar la Berlin în timpul Războiului de Independență, deși ambii aveau numai 6 ani când Alecsandri pornea în acest pelerinaj. Așa că cel mai

⁶ Răducanu Rosetti (1813-1872), mare logofăt.

⁷ Alecu Răducanu Rosetti (1815-1860).

⁸ Lascăr Răducanu Rosetti (1816-1884), magistrat. Membru al Divanului. Președinte al Casei de Casătie. Ministru de Finanțe.

⁹ Dumitru Răducanu Rosetti (1820-1882).

¹⁰ Radu Rosetti (1853-1926), deputat. Prefect de Roman (1889), Brăila (1892) și Bacău (1893). Diplomat din partea Ministerului de Afaceri Externe. Istoric. Scriitor.

¹¹ Gheorghe Vârnav-Liteanu (1840-1905), scriitor. Membru al Societății „Junimea”.

¹² Iorgu Vârnav-Liteanu (1840-?), om politic.

probabil poetul se referă la doctorul și omul politic Constantin Vârnav¹³. Ori poate, deși mai puțin probabil, fiind o figură nu foarte populară în epocă, la scriitorul basarabean Teodor Vârnav¹⁴, un funcționar la judecătoria din Hotin, autor al unui interesant volum de amintiri.¹⁵

Despre Alecu Russo și Costache Negri nu are rost să mai amintim aici, sunt nume încă prezente în cultura română. O să dăm câteva detalii însă despre acel Tornburg...

– Într-adevăr, de când am citit manuscrisul am tot încercat, fără succes, să afli cine era.

– Nici nu prea aveați de unde afla fiindcă istoria și cărțile i-au cam stâlcit numele. În realitate este vorba de Karl Jonas Tornberg¹⁶, un farmacist suedez.

– Extraordinar.

– Era fiul farmacistului Karl Tornberg Karlsson și absolviște Facultatea de Farmacie în 1824. Documentele ni-l arată apoi angajat ca ucenic de spiter la farmacia „Ugglan”¹⁷ din Stockholm și ceva mai târziu într-o farmacie din Sankt Petersburg. Ca farmacist de campanie va fi apoi menționat și în documentele despre Războiul ruso-turc din 1828-1829. Rămas un timp în Turcia, unde se va căsători cu o grecoaică, va ajunge în cele din urmă în Țările Române odată cu ocuparea Moldovei de către trupele Rusiei Țariste și instituirea administrației militare ruse conduse de contele Pahlen¹⁸. La 31 martie

¹³ Constantin Vârnav (1806-1877), doctor. Proto-medic al Moldovei între 1849-1855. Deputat. Senator. Autorul *Povățitorului sănătății și economiei casnice*, prima revistă de popularizare a științei din România.

¹⁴ Teodor Vârnav (1801-1860), scriitor.

¹⁵ Teodor Vârnav, *Istoria vieții mele*, prefată de Șerban Cioculescu, ediție de Rodica Pandele Peligrad, Ed. Vremea, București, 2016.

¹⁶ Karl Jonas Tornberg (11 noiembrie 1804-?), farmacist suedez.

¹⁷ „Bufnița”.

¹⁸ Piotr Alexeievici Pahlen (1745-1826), general (1798), conte (1799). Guvernator militar al Sankt Petersburgului (între 1798 și 1801).

1832, ajuns în Iași și trecut în acte ca „slujbaș rus”, Tornberg va fi numit administrator al spitalelor militare din localitate și Rva primi aprobare pentru a deschide în oraș spăteria „Steaua Polară”¹⁹. Era născut în 1804, deci avea vreo 42 de ani când a pornit alături de Alecsandri în acest pelerinaj.

– Superb. De unde ati găsit toate aceste amănunte? Este foarte posibil să aveți dreptate, la el să se refere Alecsandri, fiindcă în descrierea pelerinajului îi spune poetului „că el este sudez, și nu neamț”.

În această distinsă companie vor pleca la drum, părăsind Iașiul într-o caleașcă elegantă, ajungând la Târgu-Frumos uzi până la piele de ploaia ce-i prinsepe pe drum și care-i rătăcise prin fel și fel de drumeaguri timp de două ore.

Seară rămân la Târgu-Neamț, unde vor trage la un han și apoi vor pleca să viziteze „fortăreața”, cum numea ei cetatea Neamțului. Acolo, în Târgu-Neamț, se vor întâlni întâmplător și „cu mare bucurie” cu o mână de maici de la Agapia și Văratec venite probabil la târguieli.

La mănăstirea Neamț vor asista la „slujba apei sfințite”, o informație ce mi-a permis, cu ajutorul măicuței Pelaghia, care mi-a pus la dispoziție celebrul, rufosul său calendar cu datele Paștelor, să aflu și data exactă a acestui pelerinaj.

Fiindcă apele se sfîntesc la Bobotează, pe 6 ianuarie, și la Izvorul Tămăduirii, în vinerea din Săptămâna Luminată, adică vinerea ce urmează după Paște. Cum în 1846 Paștele a picat pe 19 aprilie, Alecsandri înseamnă că a ajuns aici pe 23 aprilie 1846.

¹⁹ Farmacia „Steaua Polară” se afla pe actualul bulevard al Independenței din Iași (fosta Stradă de Sus), pe colț cu strada Lăpușneanu, la fostul număr 15-17, cam pe trotuarul din fața palatului cel nou al telefoanelor. Ceva mai târziu, la 1874, în locul ei se va ridica vestita spăterie „La Fortuna”, proprietate a chimistilor Samuil și Carol Konya, renumiți farmaciști, cercetători, susținători ai apelor minerale din Moldova (Slănic, Breazu, Strunga) și inventatori de medicamente premiate la expozițiile internaționale.

Dar să-l lăsăm chiar pe Alecsandri să ne povestească:

„A doua zi ajungem la Neamțu pentru a asista la slujba apei sfințite. Multime de țărani, de negustori și de trăsuri înhămate moldovenește. Mare zgromot de clopote, de bice, de strigăte ale vizitilor, de cerșala săracilor. Daruri poporului. Toți pelerinii sunt hrăniți și găzduiți timp de trei zile pe seama mănăstirii. Scene populare. Obiceiuri bătrânești.

Masă bună. Poftim la dânsa. Măriuca de la Pipirig, frumoasă munteancă, pe care o fac fericită cumpărându-i un șirag de perle. Curiozitățile mănăstirii. Gropnița, biblioteca, clopotele, casa de nebuni, bucătăria, brutăria, trapeza, tezaurul etc., etc. și starețul Neonil.”

– Starețul Neonil era vestitul arhimandrit Neonil Buzilă²⁰?

– Exact. Un mare Părinte înduhovnicit și statornic ce, prin 1846, fusese deja pentru a treia oară ales la conducerea mănăstirii Neamțului. Îl aduseseră tocmai de la Vorona, unde fusese surghiunit. De altfel, Părintele Neonil este, noi știm, și cel ce a construit spitalul din Târgu-Neamț. Astă pe la 1850-1852. Poate tocmai d-aia Părintele Ioanichie Bălan, minunatul Părinte Ioanichie, scria: „În această scurtă perioadă, deși sufereind, reușește să aducă în marea lavră un viu suflu de înnoire duhovnicească și culturală. Stareț și duhovnic ales, călugăr învățat și scriitor icsusit, iconom devotat al casei lui Dumnezeu și părinte al săracilor, slujitor adevărat al Bisericii și fiu credincios al neamului, iată pe scurt marile virtuți ale starețului Neonil, specifice, de altfel, Ortodoxiei românești.”

Vor porni apoi spre Văratec, unde vor sta timp de două zile, fiind găzduiți de mama Evghenia Negri²¹, sora scriitorului și omului politic Costache Negri. Iată:

„Plecați în aceeași zi de la Neamțu, mergem la mănăstirea Văratec, unde petrecem două zile în tovărășia lui Negri, care a

²⁰ Arhimandritul Neonil Buzilă (1789-1853), mare stareț al mănăstirii Neamț.

²¹ Arhimandrita Evghenia Negri (1818-1894), stareță a mănăstirii Văratec între 1887 și 1894.

venit pentru a-și vedea sora, îmântie de a pleca la Viena. Râsete nesfărșite, nebunii, extravagante, cântece de dragoste, cântece bisericesti. Locuim la Eugenia.

Luăm parte, cu Negri, la o slujbă de noapte. Tablou nocturn. Impresii triste. Biserica, plină de călugărițe îmbrăcate în negru, pare un mormânt vast locuit de umbre.”

După o scurtă vizită la Agapia, vor reveni la Văratec, de unde, a doua zi, însotiti de o parte din maicile mănăstirii, vor pleca spre Târgu-Neamț.

Aceasta este, cred, una din primele consemnări ale unei mari personalități ce sosește în pelerinaj la minunatul Văratec.

Era în primăvara anului 1846.

În iarna aceluiași an, marele compozitor și pianist Franz Liszt poposește la Timișoara pentru a susține trei concerte în clădirea Teatrului Național²².

Patru ani mai târziu avea să se nască Eminescu.

WILHELM VON KOTZEBUE

– Cu cine ați vrea să ne continuăm sirul amintirilor?

– Dacă tot ne-am propus să o luăm cronologic, haide să povestim astăzi despre Wilhelm von Kotzebue²³, un spectaculos diplomat ce s-a afirmat în cele din urmă ca mare prozator și traducător...

– De fapt, din câte știu, era estonian, se născuse în Tallinn...

– Se născuse el în Tallinn dar provenea dintr-o importantă familie germană, una din marile familii germane ce trăiau pe vremea aceea în Estonia...

– Știu că tatăl său tot diplomat fusese...

– Wilhelm era fiul lui August von Kotzebue, un dramaturg ce, profitând de câteva împrejurări favorabile, intrase, într-adevăr, în cercurile diplomatice ale vremii...

– Doamna Bușulenga, astăzi Kotzebue este aproape uitat... Volumul lui de însemnări din Moldova, un text savuros de altfel, nu știu pe câtă lume mai interesează. De ce v-ați oprit tocmai la el?

– Poate o să râzi, dar cărțoiul său este și astăzi la fel de valabil. De ce m-am oprit la el?

Întâi de toate, pentru că pe Kotzebue l-a remarcat și marele critic Titu Maiorescu. Maiorescu i-a dedicat chiar și o cronică în „Convorbiri literare”, prin 1887.

Și apoi fiindcă, de prima dată de când a ajuns în Moldova – prin 1840 deja îl găsim în Iași, unde se va căsători apoi cu una din fiicele lui Gheorghe Cantacuzino²⁴ –, Kotzebue a dovedit un profund atașament față de valorile Moldovei și față de aceste ținuturi.

²³ Wilhelm von Kotzebue (19 martie 1813, Reval, azi Tallin, Estonia – 5 noiembrie 1887, Reval), scriitor, traducător și diplomat german. Consul al Prusiei la Iași.

²⁴ Aspasia von Kotzebue (1822-1890), fiica lui Gheorghe Cantacuzino-Deleanu și a Elenei Cantacuzino-Deleanu (născută Mihailovna Gorciakova).

²² Turneul compozitorului și pianistului Franz Liszt s-a desfășurat în perioada 2 noiembrie 1846-24 ianuarie 1847 în Banat, Ardeal, Moldova și Țara Românească.

Iar cartea sa despre Moldova, tipărită în 1860, conține una dintre cele mai frumoase și interesante pagini despre Mănăstirea Văratec...ameni și cărți

– El o numește „Tomnatica”...

– Da, este o fină ironie... Dacă tot l-am pomenit pe Titu Maiorescu, trebuie să-ți spun că „Monastirea tomnatică” a lui Kotzebue va fi publicată pentru prima dată de el, în „Convorbiri literare”, prin vara lui 1882...

– Iată ce scrie Kotzebue:

„Trăsura apucă în dreapta și acum mergeam înspre munți.

Ei se înălțau în fața noastră, acoperiți cu păduri stufoase de brazi negricioși.

Întotdeauna e maiestuoasă o asemenea pădure dar aici se arăta și mai maiestuoasă prin împotrivire cu frumoasa vale.

Înconjurate de fânețe de curând cosite se înșirau niște locuințe pe o mare întindere.

Casele și căsuțele umbrite de copaci bătrâni erau împăraștiate fără nicio regulă.

Câte unele se rătăciseră până la marginea pădurii și ferestrele luceau ca aurul în razele soarelui ce apunea.

Garduri de lemn de felurite chipuri despărțeau grădinile unele de altele.

Total se arăta curat și bine ținut și înfățișa icoana unei vieți regulate, duse de o colonie numeroasă și pașnică.

Din mijlocul acestor case se înălțau turnurile a două biserici ciudat zugrăvite cu multe fețe și sunetele clopotelor pentru vecernie ajungeau rar și limpede până la noi.

La marginea drumului șipotea un mic pârâu ce izvora din munți. Roțile unor ferăstrăie se învârteau în stânga noastră, în neprecurmata lor mișcare.

Rațe, capre, câteva vaci albe și pe ici, pe colo un țăran cu carul său cu boi, iată singurele ființe viețuitoare din tablou.

– Unde suntem? întrebai eu după o lungă tăcere.

– La mănăstirea Văratec! răspunse tovarășul meu de drum.

Mă sculai și privii în jurul meu.

– Unde este mănăstirea?

– Nu vedeti căsuțele acelea multe dinaintea noastră?

– Neapărat le văd, dar nu pot găsi mănăstirea!

– Nu fiți aşa de îndărătnic! Tocmai casele acelea pe care le vedeti aşa risipite alcătuiesc mănăstirea!

[...] După ce se sfârși ceremonia prezentării, urmarăm totuști drumul pe jos și aşa intrărăm în mănăstire, care neapărat era de tot altfel de cum îmi închipuise.

De aproape, casele, cu stâlpii lor cei mici, par dacă se poate și mai plăcute decât de departe.

Pretutindeni o mare curătenie.

Tinda și scările sunt ceruite ca parchetele noastre cele mai frumoase.

La toate ferestrele sunt flori.

Flori sunt și la altar și oriunde li se poate găsi un loc.

Maicle se chibzuiră în ce chilie să ne primească – fiecare casă cu trei sau patru odăi se numește chilie – și hotărâră să ne îndreptăm spre locuința maicii Teodosia.

Cu acest prilej băgai de seamă că, deși nu sunt tocmai ziduri, dar tot se află o curte a mănăstirii alcătuită din casele zidite jur împrejur, și că are chiar o poartă ce se poate încuia. Aceasta însă numai de glumă, de vreme ce în spatele fiecărei chilii se află o ușă spre câmp.

Maica Teodosia dădu fuga înainte ca să ne primească, iar noi o urmarăm încet și intrărăm în casa ei însotiti de celelalte treisprezece călugărițe.

Așa-numitele chilii sunt foarte frumos și foarte plăcută gătite.

Capete de mort și alte lucruri care ar putea aminti natura muritoare a omului nu se găsesc pe aici. Își se pare că intră în salonul unei dame din lume.

Canapelele cele mai felurite și la modă sunt aşezate la perete.

Jetările, umplete cu lână, dovedesc că legea mănăstirească nu cere scaune vârtoase.

Perdele bogate, cu pervazuri poleite, nu lasă să intre decât atâtă lumină cătă trebuie, spre a nu supăra vederea.

Mese rotunde, ovale și în trei colțuri, cu ceasornice, figuri de porțelan, tabachere, pe aici, pe colo și câte un roman deschis, dau locuinței ceva foarte casnic și, de n-ar fi potcapurile ciudate pe capul damelor, nu și-ar putea niciodată închipui cineva că se află într-o mănăstire.

Abia trecusem pragul ușii și veni o soră purtând o tavă cu dulceață și cu apă în chisele și în pahare de cristal, care-ți dădeau poftă să te răcorești.